

36 (36).
YERVAND SİMON ŞİRAKYAN'IN ANLATTIKLARI
(1907, VAN DOĞUMLU)

Babamın adı Simon'du, anneminki Ağavni; kız kardeşlerimin isimleri Varsenik ve Pırkuhi'ydi; Hırant isimli bir erkek kardeşim de vardı.

Babam ayakkabıcıydı; aynı zamanda hem ayakkabı diktirir hem de satardı. Onun birkaç dükkânı vardı. Bizim çok iyi bir yaşamımız vardı.

Babam faytonla beni ana okuluna götürürdü.

1914'te okula gitmeye başladım. Ama 1915 yılının Nisan ayında artık okul yoktu; zira Birinci Dünya Savaşı başlamış ve Türkler bize saldırmıştı. Bütün Ermeni erkeklerini askere alıyorlardı; ama babamı götürmediler; çünkü o Türklere ayakkabı temin ediyordu.

1914'te savaş başladığında Doğu Ermenistan ve Tiflis Ermenileri bir gönüllüler ordusu kurup Rus ordusuyla birleştiler. Türklerin kendi ordularında 60000 Ermeni vardı; bunu duyunca Ermenileri ordudan çıkardılar; amele taburları kurup onları katletmeye başladılar.

Haber Van'a ulaşınca, Vanlılar bir Savaş Konseyi oluşturdular ve Van çevresine barikatlar kurup mevziler oluşturdular. Van'ın ortasında ise bir Türk kışlası vardı. Vanlılar o kışlayı yakıp ortadan kaldırdılar.

6 Nisan 1915'ten 4 Mayıs'a kadar çok başarılı bir savunma yaptık. 4 Mayıs günü, aralarında 6000 Ermeniden oluşan Andranik Paşa önderliğindeki Ermeni birliğinin de bulunduğu Rus ordusu Van'a girdi. Rus önderler Van idarecisi olarak Aram Manukyan'ı seçti. Bu şekilde Temmuz'un başına kadar yaşadık. 1915 yılının Temmuz başlarında Rus idaresi Ermenilere göç etme emri verdi.

Vanlılar genel bir toplantı yaptılar; orda göç etmeye karşı olan gençler sert konuşmalar yaptılar; ama büyükler göç etmeyi kabul ettiler.

Babam bir eşek satın aldı; yiyeceklerimizi sırtına yükledik; öküzün sırtında da yorganlarımız vardı.

Ailemizle birlikte bekâr olan dayım ve kendi ailesiyle gelen diğer dayım ve amcamın ailesi vardı. Kız kardeşim Pırkuhi üç aylıktı ve kundak bezleri içindeydi. Ben dört yaşındaki erkek kardeşim Hırant'ı omuzlarıma almıştım. Bir mermi saçlarımdan içinden geçerek kardeşimin vücuduna saplandı ve o öldü.

Biz göç ettik; yolda Berkri Köprüsü'nden geçtik. O köprü'nün adı Bandimahi Köprüsü'ydü. Kürtlerin üstümüze saldırdığını haber verdiler. Kürtleri, bizi katletmeleri için Türkler eğitiyordu. Onlar da Ermeni görünce öldürüyorlardı.

Kız kardeşim eşeğin üstüne oturmuştu, ben de arkasına. Eşek suya girdi; ben suya düştüm. Beni zar zor sudan çıkardılar.

Bir yolunu bulup İğdır'a vardık. Bir koyun kesip pişirdik ve yedik. Babam bir kağı kiraladı; bindik ve Yerevan'a geldik. Bir odada iki aile, sekiz kişiydik.

Babam Van'a geri döndü. Derici dükkânını tamamen yağmalamışlardı; ama Ruslar Van'ı tekrar ele geçirmişlerdi. Babam bizi Van'a götürmek için geldi; ama o arada Van tekrar Türklerin eline geçmişti. Yerevan'a yerleştik. Ben öğrenim gördüm; sonra Moskova'ya gidip eğitim aldım; mühendis oldum. Kauçuk fabrikasını ben inşa ettim; birkaç da konut yaptım. Şimdi emekliyim.